

Otec prvního českého jaderného reaktoru, profesor Čestmír Šimáně, by se 9. května 2019 dožil sta let

Československo bylo jednou z prvních zemí, které se rozhodly využít jaderné štěpení k výrobě elektřiny. Takzvaný mírový jaderný program začal v roce 1955 založením Ústavu jaderné fyziky ČSAV v Reži a zahájením výuky jaderné fyziky a inženýrství na nově vzniklé fakultě – dnes jde o Fakultu jadernou a fyzikálně inženýrskou ČVUT v Praze (FJFI). Jednou z nejdůležitějších osob oboru a hybatělem dění byl otec prvního československého jaderného reaktoru, prof. Čestmír Šimáně. Ten by se 9. května 2019 dožil sta let, zemřel ve věku 93 let 26. července 2012.

„Profesor Čestmír Šimáně je úzce spojen také snaší fakultou, kam nastoupil v roce 1964. V letech 1967 až 1972 byl jejím děkanem a posléze zde působil jako vědecký pracovník, a to až do roku 2003,“ říká prof. Igor Jex, stávající děkan FJFI.

Čestmír Šimáně se narodil 9. května 1919 v Opavě, Vysokou školu technickou dr. Edvarda Beneše v Brně, kde souběžně studoval obory fyzika a matematika, absolvoval kvůli válečnému přerušování až v roce 1946. Za války byl nuceně nasazený v Poldině huti v Chomutově, a právě v té době si přečetl knihu Vladimíra Majera Radiochemie, vydanou v roce 1942, která probudila jeho zájem o štěpné reakce. Ten pak rozvinul v letech 1947 až 1949, kdy byl na dvou studijních pobytech v Paříži na Collège de France v Laboratoři jaderné chemie profesora Frédérica Joliot-Curie, držitele Nobelovy ceny za chemii (tu obdržel se svou ženou Irène Joliot-Curie – dcerou Marie Curie – v roce 1935 za syntézu nových radionuklidů).

V roce 1948 nastoupil Čestmír Šimáně do Ústavu pro atomovou fyziku založeného

Českou akademií věd a umění a vedeného profesorem Václavem Petržílkou jako jeho první zaměstnanec. Zde vybudoval pracoviště v Hostivaři, které bylo vybaveno elektrostatickým urychlovačem protonů a deuteronů. V roce 1953 byl jmenován ředitelem tohoto ústavu, který přešel pod nově založenou Československou akademii věd jako laboratoř jaderné fyziky. Od roku 1954 do poloviny roku 1955 byl rovněž ředitelem Fyzikálního ústavu Akademie věd.

Štěpný reaktor se rozběhl na staveništi

V roce 1954 nabídl Sovětský svaz pomoc s rozvojem jaderných oborů a nabídl dodávku reaktorů a urychlovačů. Pro nově budované pracoviště v Řeži dodal Sovětský svaz štěpný reaktor a urychlovač. Vše šlo velmi rychle a reaktor dosáhl takzvaného kritického stavu, tedy okamžiku, kdy pracuje vlastní silou a nepotřebuje vnější zdroj částic, 24. září 1957. Jen zhruba deset zemí na světě to zvládlo dříve. Stavební práce v Řeži přitom byly dokončeny až v roce 1960, takže reaktor tehdy fungoval v podstatě na staveništi.

V letech 1961–64 působil Čestmír Šimáně jako ředitel divize v Mezinárodní atomové agentuře. Po návratu do Prahy byl jmenován profesorem užití a jaderné fyziky na Fakultě technické a jaderné fyziky (dnes Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská) Českého vysokého učení technického v Praze, kde vedl katedru jaderných reaktorů. Na této fakultě byl posléze v roce 1967 jmenován děkanem a tuto funkci vykonával až do roku 1972.

V roce 1973 byl zvolen místoředitelem Spojeného ústavu jaderných výzkumů v Dubně u Moskvy, kde zůstal do roku 1977. Jeho posledním působištěm byla Laboratoř mikrotronu FJFI, která v roce 2003 přešla pod ÚJF AV ČR.

„Za klíčové oblasti pro rozvoj jaderných věd považoval prof. Čestmír Šimáně mezinárodní spolupráci a výchovu nových odborníků,“ uvedl při připomínce výročí na půdě FJFI Vladimír Wagner z katedry fyziky. Právě těmto oblastem se profesor Čestmír Šimáně dlouhodobě věnoval.

Jaderná věda a technika ho zcela pohltila a i na sklonku života pracoval na urychlovačích částic. Až do své smrti si uchoval zdravý rozum a veselého ducha. Svou poslední publikaci vydal jen krátce před svým skonem v roce 2012.

Studentská vědecká konference Šimáně

Výzkum prováděný vrámci bakalářských, diplomových či jiných vědeckých prací, přednášky pozvaných hostů zaměřené na materiály, jadernou energetiku a využití ionizujícího záření, ale i historii jaderných věd v Československu, či na práci prof. Šimáně – to je hlavní náplň tradiční studentské vědecké konference Šimáně. Ve dnech 30. až 31. května 2019 ji v Atriu FJFI pořádá katedra jaderných reaktorů FJFI (KJR).

„Konference Šimáně nabízí skvělý vhled do aktuálního dění a vývoje v oblasti jaderných a souvisejících věd a jsme rádi, že vedle studentů a pracovníků FJFI je o ni velký zájem i z dalších univerzit a pracovišť,“ vysvětluje Martin Ševeček zpořádající KJR.

Vedle přednášek si účastníci mohou vybrat z několika exkurzí, mezi nimiž nechybí návštěva školního štěpného reaktoru VR-1 v Troji, tokamaku Golem, ale i vybraných pracovišť ÚJV Řež, ÚJP Praha. Organizátoři vítají zájemce z řad akademické i neakademické obce, účast na konferenci je zdarma.

Více informací o programu a registraci lze najít na webu: simane.fjfi.cvut.cz

V Praze 9. 5. 2019

Kontakt pro média:

Jan Kadeřábek

E-mail: jan.kaderabek@fjfi.cvut.cz

Tel: +420 603 444 144

FJFI ČVUT v Praze
Břehová 7
115 19 Praha 1

tel.: (+420) 224 358 277
fax: (+420) 222 320 861
www.fjfi.cvut.cz
www.jaderka.cz

IČ: 68407700
DIČ: CZ68407700
Bankovní spojení: KB Praha 1
č.ú.: 19-5373100277/0100